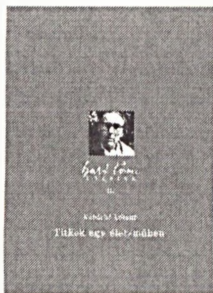

Sors a sorok között

Kabdebó Lóránt: *Titkok egy élet/műben*

Irodalmi, filológiai és egyben emberi kaland Kabdebó Lóránt *Titkok egy élet/műben* című kötete. Az elegáns megjelenésű könyv a Miskolci Egyetem Szabó Lőrinc Kutatóhelyének kiadványa, az itt megjelenő Szabó Lőrinc Füzetek tizenegyedik darabja. Ebben a sorozatban Kabdebó Lóránt irányításával a műhely kutatói számos rendkívüli, a Szabó Lőrinc-életművel kapcsolatos eredményt publikáltak, amelyek sokszor karakteresen átrendezték a költőről kialakult képet, olvasóban, irodalomtörténészben egyaránt. Az új kötet viszont, talán minden várakozásunkat fölülmúlja: Kabdebó Lóránt egy olyan poétikai és életrajzi vonatkozásokkal is bír, nem mindennapi eseménysort mutat meg, jár körbe, vizsgál egyszerre több, egymással ellentétes nézőpontból, amelynek fényében Szabó Lőrinc „költői” és „emberi” eszménye is árnyaltabban mutatkozik, mutatkozhat meg.

A vizsgálat tárgya a *Káprázat* című versciklus, amelynek darabjai 1953 és 1956 között keletkeztek. A „rejtélyes szonetteknek” (így definiálja a korpuszokat a bevezetés) sem keletkezésük, sem az utóéletük nem mindennapi. A pályát lezáró „kiadatlan versciklus” a hagyatékban gyorsírással változtatban maradt fenn, a különleges anyagot Kabdebó Lóránt először 1975-ben, a *Szavakkal nő a gyász* című kötetben közölte, ám ez a mozzanat nem lezárta, hanem éppenséggel elindította a ciklus

filológiai, biográfiai vonatkozásaira irányuló kutatást. Az 1975-ös megjelenést követően a ciklus sajtópolémia tárgyá lett, majd több szövegváltozat került elő, ezzel együtt a keletkezéstörténet határozottabb körvonalazására is lehetőség nyílt, amelynek egyik utolsó állomása az új, 2010-es kötet.

Ebben a teljes szövegváltozat szerepel, a versek a feltételezhető „tervezett” sorrendben követik egymást, az értelmező tanulmány pedig a hozzá kapcsolódó költészettörténeti, biográfiai és filológiai tények feltárását, bemutatását hajtja végre. Megmutatja a versek kontextusát, az életműbe való beágyazottságát, és rendkívül izgalmasan szállazza szét a „pályát záró ciklus filológiai (főként életrajzi), illetőleg poétikai indításának ellentmondásait.” (3.)

Kabdebó Lóránt olvasata a *Káprázat*-ciklusról azért bravúros, mert elemzésében egyszerre több narratív szálát tart kézben, göngyölít fel. Elsősorban persze azt a kérdést teszi fel, hogy hol a helye (poétikai szempontból) ennek a ciklusnak a Szabó Lőrinc-életműben, és meglehetősen potens, érvényes módon pozicionálja azt például *A huszonhatodik év*, a *Valami szép* verseinek viszonylatában. Mindeközben a recepció áttekintése is megtörténik, az olvasó beavatottnak érzi magát, hiszen a szöveg rejtett története, kvázi „élete” tárul fel számára. De tágabb, világirodalmi kontextus is teremődik, Kabdebó Lóránt meggyőzően

bizonyítja, hogy „egyszerre vezet az út [Szabó Lőrinc] költészete értelmezésekor a hasonlatot megformáló elégikus-ság felé, az Ezra Pound-, illetőleg T. S. Eliot-féle metafizikum irányába [...], és ugyanakkor a hasonlatot kizáró létezőmód leírásához, a Gottfried Benn által felvállalt alkotó mód megvalósításához, a heideggeri értelemben felfogható egzisztencia megjelenítéséhez”. (41.)

A poétikai és filológiai megfontolások folyamatosan ellentételeződnek a biográfiai adatokkal, Kabdebó minduntalan kitekint a költő személyes történetére, és érzékenyen mutat rá az összefüggésekre élet és mű között. Pontos értékelést kapunk a *Káprázat* ciklusról, és ugyancsak plasztikus kép alakul ki a szerzőjéről, az alkotói és a magánemberi attitűd szempontjából is. Szabó Lőrinc műveinek keletkezéséről és személyes kapcsolatairól (nagyrészt a szerző kutatásainak köszönhetően) rendkívül sokat tudunk. Ebben a kötetben számos momentumra fény derül, de Kabdebó Lóránt sorai között további titkok bújnak meg, a versolvasás során „egy szellemi magasfeszültségű férfi-nő kapcsolat képe bontakozik ki.” (18.) Kabdebó felmutat egy szerelmi szálát is, betekintést enged a költő magánéletének talán legrejtettebb szegmensébe. Olvasatában világgosság válik, hogy a szenvedélyes, poétikailag komplex gyűjtemény üzenet is, melynek címzettje, ihletője (a Szabó

Lőrinc szövegeket lejegyző, Kabdebó által „íródeáknak” nevezett személy) nem ismert, és akinek kilétét az új kötet sem fedi fel: „sem előadásban, sem jelen közleményben ki nem mondom a nevet, meg nem nevezem a költő élete végén tündöklő, vívódásaiba belekeveredő kedvest.” (19.) A kétségkívül izgalmas, különleges viszony, amely a két ember között kialakult, árnyalataiban mutatkozik meg, rajzolódik meg Kabdebónál, kiteljesítve azt a képet, amely a poétikai és filológiai gondolatmenet során alakul bennünk.

Rejtélyről, rejtélyekről van szó a *Szabó Lőrinc Füzetek* tizenegyedik darabjában, és Kabdebó olyan kutató, aki nem a megoldás, a végleges feloldás örömét keresi, hanem a titkok felfejtésének folyamatát, az enigmatikus út bejárásának és feltárásának a katarziszát osztja meg olvasójával. Szabó Lőrincről írja, hogy „mint minden költő – egy életművön keresztül leplez és leleplez egyszerre.” (44.) Az irodalomtörténész most tükrözi az alkotó stratégiáját: bizonyos információkat elleplez, de csak azért, hogy az elhallgatás által tisztábban, átláthatóbban mutakozzon meg a *Káprázat* ciklus, poétikai mivoltában, üzenetként és biografikus tényként egyaránt.

(Miskolci Egyetem BTK Szabó Lőrinc
Kutatóhelye, Miskolc, 2010)

